

KABAHATLER KANUNU VE 5252 SAYILI KANUN'A GÖRE İDARİ PARA CEZASI VE YARGITAY UYGULAMASI

Hüsamettin UĞUR*

Giriş

Kabahatler Kanunu'nun "İdarî Yaptırımlar" başlıklı 3. bölümünde yaptırım türleri düzenlenmiştir. Buna göre, kabahatler karşılığında uygulanacak olan idarî yaptırımlar, idarî para cezası ve idarî tedbirlerden ibarettir. İdarî tedbirler, mülkiyetin kamuya geçirilmesi ve ilgili kanunlarda yer alan diğer tedbirlerdir (Kab. K. m. 16). İdarî para cezası ise 17. maddede düzenlenmiştir.¹

* Yargıtay Tetkik Hakimi.

¹ "İdarî para cezası

Madde 17.- (1) İdarî para cezası, maktu veya nispi olabilir.

(2) İdarî para cezası, kanunda alt ve üst sınırı gösterilmek suretiyle de belirlenebilir. Bu durumda, idarî para cezasının miktarı belirlenirken işlenen kabahatin haksızlık içeriği ile failin kusuru ve ekonomik durumu birlikte göz önünde bulundurulur.

(3) (Değişik fıkra: 06/12/2006 - 5560 SK m. 32) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I), (II) ve (III) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri tarafından verilen idarî para cezalarının ilgili kanunlarında 1/6/2005 tarihinden sonra belirlenen oranın dışındaki kısmı ile Cumhuriyet başsavcılıkları ve mahkemeler tarafından verilen idarî para cezaları Genel Bütçeye gelir kaydedilir. Sosyal güvenlik kurumları ile mahalli idareler tarafından verilen idarî para cezaları kendi bütçelerine gelir kaydedilir. Diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen idarî para cezaları ise, ilgili kanunlarındaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, Genel Bütçeye gelir kaydedilir. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının verdiği para cezaları, kendi kanunlarındaki hükümlere tâbidir. Kişinin ekonomik durumunun müsait olmaması halinde, idarî para cezasının, ilk taksitinin peşin ödenmesi koşuluyla, bir yıl içinde ve dört eşit taksit halinde ödenmesine karar verilebilir. Taksitlerin zamanında ve tam olarak ödenmemesi halinde, idarî para cezasının kalan kısmının tamamı tahsil edilir.

(4) (Değişik fıkra: 06/12/2006 - 5560 SK m. 32) Genel Bütçeye gelir kaydedilmesi gereken idarî para cezalarına ilişkin kesinleşen kararlar, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre

5252 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 11.05.2005 tarih ve 5349 sayılı Kanun ile değişik 7. maddesiyle² "kanunlarda" yer alan ve yaptırımını hafif hapis ya da hafif para cezası veya her ikisi olan fiiller, idari para cezasına dönüştürülmüş ve bu dönüştürmenin esasları belirlenmiştir.

Bu düzenlemenin amacı, kanun koyucu tarafından yeni ceza adalet sistemi içinde suç olarak bulunmasına gerek görülmeyen 765 sayılı TCK ve özel yasalardaki çok sayıda eylemin kabahate dönüştürülmesidir. Bu madde ile de ilgili kanunlarda Kabahatler Kanunu hükümlerine

tahsil edilmek üzere Maliye Bakanlığınca belirlenecek tahsil dairelerine gönderilir. Sosyal güvenlik kurumları ve mahalli idareler tarafından verilen idarî para cezaları, ilgili kanunlarında aksine hüküm bulunmadığı takdirde, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre kendileri tarafından tahsil olunur. Diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen ve Genel Bütçeye gelir kaydedilmesi gerekmeyen idarî para cezaları, ilgili kanunlarında özel hüküm bulunmadığı takdirde genel hükümlere göre tahsil olunur.

(5) İdarî para cezası tamamen tahsil edildikten itibaren en geç bir ay içinde durum, ilgili kamu kurum ve kuruluşuna bildirilir.

(6) Kabahat dolayısıyla idarî para cezası veren kamu görevlisi, ilgilinin rıza göstermesi halinde bunun tahsilatını derhal kendisi gerçekleştirir. İdarî para cezasını kanun yoluna başvurmadan önce ödeyen kişiden bunun dörtte üçü tahsil edilir. Peşin ödeme, kişinin bu karara karşı kanun yoluna başvurma hakkını etkilemez.

(7) İdarî para cezaları her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için 4.1.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilân edilen yeniden değerlendirilerek uygulanır. Bu suretle idarî para cezasının hesabında bir Türk Lirasının küsuru dikkate alınmaz. Bu fıkra hükmü, nispi nitelikteki idarî para cezaları açısından uygulanmaz."

² 5252 sayılı Kanun'un 7. maddesinin ilk haline göre, "Özel ceza kanunları ile ceza içeren kanunlarda öngörülen "hafif hapis" cezaları, "hapis" cezasına; "hafif para" cezaları, "adli para" cezasına dönüştürülmüştür." Bu düzenlemenin nedeni 5237 sayılı TCK'nın Hükümet Tasarısında 765 sayılı TCK'da olduğu gibi "cürüm" ve "kabahate" aynı kanun içinde yer verilmesi ve kabahatlere dair ayrı bir kanunun düşünülmemesiydi. Ancak 11/05/2005 tarih ve 5349 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik gerekçesinde belirtildiği gibi 5326 sayılı Kanun'la kabahatler konusunda getirilen yeni sistemin, diğer kanunlardaki "hafif hapis cezası" veya "hafif para cezası" içeren hükümlere uygulanmasının daha doğru olacağı düşüncesinden hareketle, maddeyle, 5252 sayılı Kanun'un 7. maddesinde değişiklik yapılmak suretiyle, söz konusu cezaların idarî para cezasına dönüştürülmesi ve bunun uygulanması hususu düzenlenmiştir. (<http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss898m.htm>)

rine uygun değişiklik yapılmıyacağı kadar,³ daha önce işlenmiş eylemler hakkında ne suretle hüküm kurulacağı gösterilmiştir.

Kabahat ve Yaptırımda Kanunilik İlkesi

“Kanunilik ilkesi”nin düzenlendiği 4. maddeye göre;

“(1) Hangi fiillerin kabahat oluşturduğu, kanunda açıkça tanımlanabileceği gibi; kanunun kapsam ve koşulları bakımından belirlediği çerçeve hükümün içeriği, idarenin genel ve düzenleyici işlemleriyle de doldurulabilir.

(2) Kabahat karşılığı olan yaptırımların türü, süresi ve miktarı, ancak kanunla belirlenebilir.”

1. fıkrada kabahat fiili açısından kanunilik ilkesi esnek tutulup kapsam ve koşulları (çerçevesi) kanunla belirlenen hükümlere bağlı olarak idarenin genel ve düzenleyici işlemleriyle kabahat fiilinin tanımlanabileceği öngörülmüştür. Kapsam ve koşulları belirlenen çerçeve hüküm Kabahatler Kanunu'nun *“Amaç ve kapsam”* başlıklı 1. maddesinin 1. fıkrasında ortaya konulmuştur. Buna göre, bu Kanunun amacı; toplum düzenini, genel ahlâkı, genel sağlığı, çevreyi ve ekonomik düzeni korumaktır. İdare, genel ve düzenleyici işlemleriyle kabahat ortaya koyarken ancak toplum düzenini, genel ahlâkı, genel sağlığı, çevreyi ve ekonomik düzeni korumak amacıyla hareket edebilir. *“Yasa koyucunun idareye getirdiği bu sınırlama yöneten-yönetilen ilişkisi içinde temel hak ve özgürlüklere saygı ile bağlantılıdır. Bu saygı, maddede açıklanan yasallık ilkesi ile temellendirilir ve ortaya çıkar.”*⁴

2. fıkrada, suçta olduğu gibi kabahatlerde de ceza ve tedbirde kanunilik ilkesi kesin bir ifadeyle dile getirilmiştir. 1. fıkrada kabahat fiili açısından kanunilik ilkesi esnek tutulup idareye, kabahat ortaya koy-

³ 8 Şubat 2008 Tarih ve 26781 sayılı *Resmî Gazete*'de yayımlanarak yürürlüğe giren 23. 1. 2008 tarih ve 5728 sayılı Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile “hafif hapis” ve/veya “hafif para” cezası içeren çok sayıda yasa da bugüne kadar uyum amaçlı değişiklik yapılmamıştır. 2918 sayılı Karayolları Trafik K., 5682 sayılı pasaport K., 2820 sayılı Siyasi Partiler K., 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu gibi...

⁴ Yurtcan, Erdener, *Kabahatler Kanunu ve Yorumu*, Beta Basım Yayım, İstanbul 2005, s. 5

ma yetkisi tanınmışken Kabahat karşılığı olan yaptırımlar yönünden bu yetki tanınmamıştır. Böylece idare tüzük, yönetmelik, sirküler gibi düzenleyici işlemleriyle kabahat ortaya koyarken yaptırımların türü, süresi ve miktarının ancak kanunla belirlenebileceği hükme bağlanmıştır.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu *“İdari para cezası uygulanmasını öngören Yönetmelik kuralının yasal dayanağının bulunmadığı, yasa da yer almayan bir yükümlülüğün yönetmelikle getirilemeyeceğine”* karar vermiştir.⁵

İdari Para Cezasının Niteliği ve Sonuçları

Kabahatler Kanunu'nun genel gerekçesine göre;

“Bu fiiller (kabahatler) karşılığında, genellikle parasal nitelikte bir yaptırım öngörülmektedir. Ancak, bu parasal yaptırım, bir ceza hukuku yaptırımı olan “adli para cezası” değil; idarî yaptırım olarak “idarî para cezası” niteliği taşımaktadır.

Belirtmek gerekir ki, her ikisi de belli bir miktar paranın kişiden alınıp Devlet Hazinesine intikalinden ibaret gibi görünürse de; adli nitelikteki para cezası ile idarî nitelikteki para cezası arasında, karar veren merci, yaptırımın infaz sureti, yaptırıma bağlanan kanunî neticeler bakımından önemli farklılıklar bulunmaktadır.

Örneğin, idarî nitelikte bir yaptırım olarak para cezasına, ceza muhakemesi süreci sonucunda mahkeme tarafından hükmedilmez; bu ceza, idarî görev yapan bir kişi veya kurul tarafından verilir. Bu cezalar, adli sicile kaydedilmez, ödenmediği takdirde hapse dönüştürülmez.

⁵ “...bir işyerinde çalıştırılan sigortalılara ait aylık bildirgelerin verilme zorunluluğunun bulunduğu ve bu bildirgenin verilmemesi veya geç verilmesi halinde de idari para cezası uygulanacağını öngörüldüğü, ancak 4 aylık bildirme verme yükümlülüğü ve bu yükümlülüğe uymama ile ilgili herhangi bir düzenlemenin Yasada yer almadığı, ayrıca, 506 sayılı Yasada 4 aylık bildirgenin verilmesi gerektiğini düzenleyen bir hüküm bulunmadığı için, bildirgenin hiç verilmemesi veya geç verilmesi halinde müeyyide uygulanacağı yönünde bir düzenlemenin de bulunmadığı, bu nedenle de yönetmelik hükmüyle böyle bir müeyyide getirilmesinin, yönetmeliklerin kanun ve tüzüklere aykırı olamayacağını öngören Anayasa'nın 124. maddesine aykırılık teşkil ettiği...” (23.2.2006, 2004/2733 E., 2006/54 K., <http://www.danistay.gov.tr/> Danıştay Dergisi 113. Sayı)

İdarî nitelikteki “para cezası”, bir uyarı (ikaz) fonksiyonu gördüğü gibi, kamu açısından oluşmuş olan zararın giderilmesi amacına da hizmet edebilir. Bu nedenle, idarî para cezasının mislî nitelikte olması mümkündür.”⁶

8. maddenin gerekçesinde göre de idarî para cezası, bir ceza hukuku yaptırımını niteliği taşımamakla birlikte; bir kamu hukuku yaptırımını olması dolayısıyla ve uygulanmasıyla güdülen amacın gerçekleştirilmesi için ancak hakkında uygulanan kişi üzerinde etkili olabilmelidir. Bu bakımdan, işlenen kabahat nedeniyle verilen idarî para cezası ile ilgili olarak müteselsil sorumluluk kabul edilmemiştir.

Kabahatler Kanunu kapsamında verilen *idarî para cezalarına ön ödeme uygulanamaz⁷, ertelenemez ve seçenek yaptırıma çevrilemez, ödenmemesi halinde gecikme zammı uygulanmasına karar verilemez ve hapse çevrilemez.⁸*

Tüzel Kişilerin Sorumluluğu

Anayasa'nın 38. maddesindeki “Ceza sorumluluğu şahsidir” hükmüne paralel olarak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 20. maddesine

⁶ <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss840m.htm>

⁷ “5349 sayılı Kanun’un 3. maddesi ile değişik 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanun’un 7. maddesi uyarınca, sanığın eylemine uygulanabilecek müeyyidenin idari para cezasına dönüştürüldüğü cihetle, sanığa ön ödeme önerisinde bulunulması yasaya aykırı olduğundan hükmün bozulmasına, uygulanabilecek idari para cezasının miktarına göre 5326 sayılı Kabahatler Kanunu’nun 20/2-d maddesinde yazılı soruşturma zamanaşımının dolmuş olması karşısında anılan maddenin 1. fıkrası ve CMUK’nın 322. maddesi uyarınca ilgili kişiye idari para cezası verilmesine yer olmadığına, ön ödeme önerisi sonucu ödenen paranın ilgisine iadesine,” (7. CD. 31.03.2009, 2005/18062 E., 2009/3892 K.)

⁸ “5326 sayılı Kabahatler Kanunu’nun 34. maddesi uyarınca belirlenen 100 YTL idari para cezasının ertelenemeyeceği gözetilmeden ertelenmesine karar verilmesi nedeniyle kanun yararına bozma istemi yerinde görüldüğünden ... Sulh Ceza Mahkemesi’nin 14.06.2005 gün ve 1440-28 sayılı ek kararının 5271 sayılı CMK’nın 309 maddesinin, 4.fıkrasının c bendi uyarınca aleyhe sonuç doğurmamak ve yeniden yargılama yapılmamak üzere bozulmasına,

Sanık Y. B.’a idari para cezası tayin olunması karşısında gecikme zammı alınmasına karar verilemeyeceği gibi, 5275 sayılı Kanunda gecikme zammı alınması yönünde, bir düzenleme bulunmadığı ve bu itibarla kanun yararına bozma istemi yerinde görüldüğünden, ... Sulh Ceza Mahkemesinin 14.06.2005 gün ve 1440-28 sayılı ek kararının 5271 sayılı CMK’nın 309. maddesinin 4. fıkrasının d bendi uyarınca bozulmasına, gecikme zammı alınmasına ilişkin bölümün hükümden çıkarılmasına, hükmün diğer bölümlerinin aynen bırakılmasına,” (2. CD. 14.05.2008, 2008/10314 E., 2008/8728 K.)

göre; “(1) Ceza sorumluluğu şahsîdir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz.

(2) Tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımı uygulanamaz. Ancak, suç dolayısıyla kanunda öngörülen güvenlik tedbiri niteliğindeki yaptırımlar saklıdır.”

Tüzel kişiler hakkında öngörülen güvenlik tedbirleri ise aynı Kanun’un 60. maddesinde “faaliyet izninin iptali ve müsadere” olarak gösterilmiştir. Bunlar da ancak kanunun açıkça belirttiği hâllerde uygulanır. Örneğin “Rüşvet suçunun işlenmesi suretiyle yararına haksız menfaat sağlanan tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine” hükümlenir (TCK m. 253).

Ancak tüzel kişiler hakkında ceza uygulanamayacağı ilkesi Kabahat oluşturan fiiller için geçerli değildir. Kabahatler Kanunu’nun “Organ veya temsilcinin davranışından dolayı sorumluluk” başlıklı 8/1. maddesine göre, “Organ veya temsilcilik görevi yapan ya da organ veya temsilci olmamakla birlikte, tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen kişinin bu görevi kapsamında işlemiş bulunduğu kabahatten dolayı tüzel kişi hakkında da idarî yaptırım uygulanabilir.”

Yukarıda işaret edildiği gibi madde gerekçesinde de idarî para cezasının, bir kamu hukuku yaptırımı olması dolayısıyla ve uygulanmasıyla güdülen amacın gerçekleşebilmesi için ancak hakkında uygulanan kişi üzerinde etkili olabilmesi açısından idarî para cezası ile ilgili olarak müteselsil sorumluluk kabul edilmemiştir. Zaten Kanun’un “iştirak”e ilişkin 14. maddesinde de, “Kabahatin işlenişine birden fazla kişinin iştirak etmesi halinde bu kişilerin her biri hakkında, fail olarak idarî para cezası verilir” hükmü mevcuttur. Ayrıca birçok özel yasada hem tüzel kişi hem de temsilciyi ayrı ayrı sorumlu tutan hükümler bulunmaktadır (5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nun 3/16, 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun’un 5827 SK ile değişik 3. maddesi gibi).

Buna rağmen kanunda müteselsil sorumluluğu engelleyen bir kurala yer verilmediğinden özel yasa ve yönetmeliklerde yer alan düzenlemelerin geçerliliğini koruduğu (5193 sayılı Optisyenlik Hakkında Kanun’un 15, 5307 sayılı LPG ve Elektrik Piyasası Kanunu’nun 16. maddesi yollamasıyla TTK’nun 65. maddesi gibi) belirtilmiştir.⁹

⁹ Yalçın, İsmail, *Tüm Yönleriyle Kabahatler Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2007, s. 62

Maddenin “tüzel kişi hakkında da idarî yaptırım uygulanabilir” şeklindeki ifade tarzından tüzel kişiye ceza verilmesinin mutlak olmadığı, gerçek kişinin cezalandırılması ile yetinilebileceği, bu hususun takdir yetkisi içinde kaldığı,¹⁰ tüzel kişiye ceza kesildiğinde organ veya temsilciye de ceza kesilmesi ya da organ veya temsilciye ceza kesildiğinde tüzel kişiye de ceza kesilmesini emreden bir yön bulunmadığı, burada sadece tüzel kişilerin de kabahat yönünden sorumlu tutulabilecekleri hüküm altına alınmıştır.¹¹ Örneğin, bir inşaat şirketi veya kooperatifte ücretli olarak çalışan kişinin izinsiz olarak yayaların gelip geçtiği kaldırım üzerine inşaat malzemesi yığılması nedeniyle, Kabahatler Kanunu’nun 32/2. maddesi uyarınca işgal eyleminden dolayı idarî para cezası verildiğinde, şirket veya kooperatif organı olarak yönetim kurulu üyelerine veya şirketin temsilcisi olan müdürüne de idari para cezası uygulanabilir. Ancak şirket veya Kooperatif yetkililerinin bu konuda hiçbir kusurlarının bulunmadığı (örneğin çalışanı sıkı sıkıya tembih ettikleri ve hatta iş sözleşmesinde de bu konuda hüküm bulunduğunun) sabit olması halinde tüzel kişi veya yetkilisine artık ceza verilmeyebilir.

Bazı Suçların Tüzel Kişinin Faaliyeti Çerçevesinde Onun Yararına Olarak İşlenmesi Halinde İdari Para Cezası Verilmesi (Kabahatler K. m. 43/A)

Kabahatler Kanunu’nda “içtima”yı düzenleyen 15/3. maddesine göre “Bir fiil hem kabahat hem de suç olarak tanımlanmış ise, sadece suçtan dolayı yaptırım uygulanabilir. Ancak, suçtan dolayı yaptırım uygulanamayan hallerde kabahat dolayısıyla yaptırım uygulanır.”

Bu genel düzenlemeye önemli bir istisna 26.6.2009 tarih ve 5918 sayılı Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun¹² ile Kabahatler Kanunu’na eklenen 43/A maddesi ile getirilmiştir. Her şeyden önce anılan Kanun ile TCK, CMK ve Kabahatler Kanunu’nda yapılan değişikliklerin hemen hepsi ülkemizin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlar nezdinde yerine getirilmesi

¹⁰ Yurtcan, Erdener, s. 11, aynı görüşte.

¹¹ Güçlü, Yaşar, *İdari Para Cezaları ve Diğer İdari Yaptırımlar*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2008, s. 45

¹² 09.07.2009 tarih ve 27283 sayılı *Resmi Gazete*.

gereken yükümlülükleri adına ve “yolsuzlukla mücadele” kapsamında gerçekleştirilmiştir.¹³

Kabahatler Kanunu’na 5918 sayılı Kanun’la eklenen “Tüzel kişilerin sorumluluğu” başlıklı 43/A¹⁴ maddesine göre¹⁵ bir özel hukuk tü-

¹³ Kanun’un genel gerekçesinde “Sınır aşan suçların giderek yaygınlaştığı günümüzde, uluslararası boyutta en fazla tartışılan konulardan birini de “yolsuzlukla mücadele” oluşturmaktadır. Gerek bireysel gerek organize suç örgütleri aracılığıyla işlenen yolsuzluk eylemleri, çok çeşitli suç tiplerini bünyesinde barındırmakta; suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanmasından, rüşvet, özel ve kamu sektöründe yolsuzluk, tüzel kişilerin sorumluluğu gibi birbiriyle doğrudan ya da dolaylı bağlantılı muhtelif hukuki mülahazaları ilgilendirmektedir. Bu bağlamda, Avrupa Birliği (AB) ile tam üyelik müzakereleri ve Ülkemizin üyesi olduğu Avrupa Konseyi (AK) ve Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) gibi uluslararası kuruluşlar nezdinde yerine getirilmesi gereken yükümlülüklerinin bulunduğu, ...Diğer yandan, OECD bünyesinde çalışmalarını yürüten Mali Eylem Görev Gücü (FATF) ve Yabancı Kamu Görevlilerine Rüşvet Verilmesinin Önlenmesi Çalışma Grubu Tavsiye Kararları ile Avrupa Konseyi bünyesindeki Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu (GRECO) tavsiye kararları; kara para aklama da dahil olmak üzere yolsuzlukla mücadele ile ilgili mevzuatımızda muhtelif değişiklik çalışmalarını gerektirdiği, ...Bu bağlamdaki uluslararası yükümlülüklerimizi yerine getirmek amacıyla hazırlanan tasarıyla Türk Ceza Kanunu’nda, Ceza Muhakemesi Kanunu’nda ve Kabahatler Kanunu’nda çeşitli değişiklikler yapıldığı” belirtilmiştir.

¹⁴ Eklenen maddenin ruhsat almaksızın kanuna göre yasak olmayan silahları park, meydan, cadde veya sokaklarda görünür bir şekilde taşıyanlara ceza öngören 43. madde ile ilgisi bulunmadığı halde 43/A olarak numaralandırılması kanun tekniği açısından uygun olmamıştır. Daha önce 11/05/2005 tarih ve 5348 sayılı Kanun’la eklenen madde “Ek Madde 1” olarak numaralandırıldığına göre 43/A madde de “Ek Madde 2” olarak numaralandırılmaydı.

¹⁵ “**Madde 43/A-** (1) Daha ağır idarî para cezasını gerektiren bir kabahat oluşturmadığı hallerde, bir özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcisi ya da organ veya temsilci olmamakla birlikte bu tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen bir kişi tarafından;

a) 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun;

1) 157 nci ve 158 inci maddelerinde tanımlanan dolandırıcılık suçunun,

2) 235 inci maddesinde tanımlanan ihaleye fesat karıştırma suçunun,

3) 236 ncı maddesinde tanımlanan edimin ifasına fesat karıştırma suçunun,

4) 252 nci maddesinde tanımlanan rüşvet suçunun,

5) 282 nci maddesinde tanımlanan suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun,

b) 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 160 ıncı maddesinde tanımlanan zimmet suçunun,

c) 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan kaçakçılık suçlarının,

ç) 4/12/2003 tarihli ve 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununun Ek 5 inci maddesinde tanımlanan suçun,

zel kişinin organ veya temsilcisi ya da organ veya temsilci olmamakla birlikte bu tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen bir kişi tarafından maddede sayılan suçların tüzel kişinin yararına olarak işlenmesi halinde, ayrıca bu tüzel kişiye on bin Türk Lirasından iki milyon Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir. Bu madde hükümlerine göre idari para cezasına karar vermeye, birinci fıkrada sayılan suçlardan dolayı yargılama yapmakla görevli mahkeme yetkilidir.

Burada ilk olarak anılan suçlar nedeniyle ve ancak mahkumiyetin sonucu olarak tüzel kişiye idarî para cezası verilebileceği düşünülebilirse de maddede anılan suçların tüzel kişinin yararına olarak "işlenmesi" ifadesi kullanılmıştır. Nitekim hükümetin teklif ettiği metinde yetkili mahkemeyi gösteren 2. fıkrada "hüküm kuran mahkeme yetkilidir" ifadesi kullanıldığı halde Adalet Komisyonu'nda bu ifade;

"Madde metnindeki "hükümü kuran" ibaresi, tüzel kişiye idari para cezası verilebilmesi için, mutlaka kovuşturma aşamasının tamamlanarak bir hükümlerle yargılamanın bitirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu durum ise maddede sayılan suçlardan birinin işlendiği ve işlenen suçtan dolayı tüzel kişinin bir yarar elde ettiğinin tespit edilmesine rağmen; herhangi bir nedenle kovuşturmanın başlayamaması veya başlayan kovuşturmanın mahkumiyetle sonuçlanmaması durumlarında tüzel kişiye idari para cezası verilemeyeceği gibi bir netice ortaya çıkarmaktadır. Bu duruma engel olmak amacıyla fıkroda değişiklik yapılmıştır" gerekçesiyle "yargılama yapmakla görevli mahkeme yetkilidir." şeklinde değiştirilmiştir.

Maddedeki bu değişiklik isabetli olmuştur. Zira maddede sayılan suçlardan birinin işlendiği ve işlenen suçtan dolayı tüzel kişinin bir yarar elde ettiği tespit edilmesine rağmen; suçun faili gerçek kişinin tespit edilememesi, TCK'nın 252. maddesinin ilk dört fıkrasında¹⁶ tanımlanan rüşvet suçunda etkin pişmanlık nedeniyle şahsi cezasızlık halinin varlığı gibi nedenlerle kovuşturmanın başlayamaması veya başla-

d) 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 8 inci maddesinde tanımlanan terörün finansmanı suçunun,

tüzel kişinin yararına olarak işlenmesi halinde, ayrıca bu tüzel kişiye on bin Türk Lirasından iki milyon Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

(2) Bu madde hükümlerine göre idari para cezasına karar vermeye, birinci fıkrada sayılan suçlardan dolayı yargılama yapmakla görevli mahkeme yetkilidir."

¹⁶ 5918 sayılı Kanun'un 4. maddesiyle TCK'nın 254. maddesine eklenen fıkra ile 252. maddenin 5. fıkradaki yabancı kamu görevlilerine rüşvet verme suçunda etkin pişmanlık hükümleri uygulanamayacaktır.

yan kovuşturmada CMK'nın 223. maddesi kapsamında beraat, düşme, ceza verilmesine yer olmadığına veya davanın reddine karar verilmesi mümkün olup, dava her zaman mahkumiyetle sonuçlanmayabilir.

Burada idari para cezasının maktu olan miktarına göre Kabahatler Kanunu'nun 20/2-a maddesindeki beş yıllık soruşturma zamanaşımı süresine tabi olup 43/A maddesindeki suçların zamanaşımı süresinden kısa olduğu düşünülebilirse de aynı Kanun'un 20/5. maddesine göre kabahati oluşturan fiilin aynı zamanda suç oluşturması halinde suça ilişkin dava zamanaşımı hükümleri uygulanacağından bu yönde bir sorun bulunmamaktadır. Bu madde hükümlerine göre idari para cezasına karar vermeye, birinci fıkrada sayılan suçlardan dolayı yargılama yapmakla görevli mahkeme yetkili olduğuna göre bu kararlar hangi kanun yoluna (denetimine) tabi olacaktır? İlk olarak 5560 sayılı Kanunla Kabahatler Kanunu'nun 27. maddesine 7. fıkra olarak eklenen *"Kovuşturma konusu fiilin suç değil de kabahat oluşturduğu gerekçesiyle idarî yaptırım kararı verilmesi halinde; fiilin suç oluşturmaması nedeniyle verilen beraat kararına karşı kanun yoluna gidildiği takdirde, idarî yaptırım kararına karşı itiraz da bu kanun yolu merciinde incelenir"* hükmü bize yol göstermektedir.

Buna göre anılan suçlardan açılan davada CMK'nın 223. maddesine göre beraat, düşme, davanın reddi gibi hükümlerle birlikte tüzel kişiye idarî yaptırım kararı verilmesi mümkündür. Bu hükümlere karşı (temyiz/istinaf) kanun yoluna gidildiği takdirde, idarî yaptırım kararına karşı itiraz da bu kanun yolu merciinde incelenecektir.

Maddede sayılan suçlardan birinin işlendiği ve işlenen suçtan dolayı tüzel kişinin bir yarar elde ettiğinin tespit edilmesine rağmen; herhangi bir nedenle kovuşturma yapılamamış/yapılamayacak ise sayılan suçlardan dolayı yargılama yapmakla görevli mahkeme tarafından Kabahatler Kanunu hükümleri çerçevesinde tüzel kişiye idarî para cezası verilebilecektir. Bu halde ise Kabahatler Kanunu'nun 5560 sayılı Kanun'la değişik 27/5. maddesi uyarınca *"idarî yaptırım kararının mahkeme tarafından verilmesi halinde, bu karara karşı ancak itiraz yoluna gidilebilir."*

Failin Ölümü ve Tüzel Kişiliğin Sona Ermesi

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, Danıştay 13. Dairesi'nin ceza sorumluluğunun bireyselliği ilkesinin, idari para cezaları alanın-

da da geçerli olduğu ve bu cezanın mirasçılardan tahsili olanağı bulunmadığı yönündeki kararını oyçokluğuyla onamıştır.¹⁷

Kabahatler Kanunu'nun bazı maddelerinin uygulamasına ilişkin olarak Maliye Bakanlığı'nca 12 Mayıs 2007 tarih ve 26520 sayılı *Resmî Gazete*'de yayınlanan 442 seri no.'lu Tahsilat Genel Tebliği'nde de "Ölüm halinde idari para cezaları hakkında yapılacak işlemler" konusunda buna paralel görüş bildirilmiştir.¹⁸ Anılan tebliğde tüzel kişilere yö-

¹⁷ Danıştay 13. Dairesi'nin 7.4.2006 günlü, E:2005/10067, K:2006/1660 sayılı kararıyla; olayda, davacılar murisi ...'ya verilen idari para cezasının iptali istemiyle bu davanın adı geçenin 1.11.2005 tarihinde ölümü üzerine mirasçılardan tahsili olanağının anlaşıldığı, ceza sorumluluğunun bireyselliği ilkesinin idari para cezaları alanında da geçerli olduğu, anılan idari para cezasının mirasçılardan tahsili olanağının bulunmadığı, diğer yandan yalnız öleni ilgilendiren idari para cezasıyla ilgili işlemin iptali istemiyle davacıların dava açma ehliyetinin bulunmadığı gerekçeyle 2577 sayılı yasanın 15/1-b maddesi uyarınca davanın ehliyet yönünden reddine karar verilmiştir.

Davacılar, işlemin iptalinin gerektiğini, aksi halde cezanın kesinleşeceğini; davalı idare (Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu) ise 6183 sayılı yasanın 7. maddesinin olayda uygulanabileceğini, idari para cezasının mirasçılardan tahsili olanağı bulunmadığı yönündeki gerekçenin hukuka aykırı olduğunu ileri sürerek kararı temyiz etmekte ve bozulmasını istemektedirler.

... Danıştay 13. Dairesi'nce verilen kararın usul ve hukuka uygun bulunduğu, ...anlaşıldığından, tarafların temyiz istemlerinin reddine, Danıştay 13. Dairesi'nin 7.4.2006 günlü, E:2005/10067, K:2006/1660 sayılı kararının onanmasına, 31.5.2007 günü oyçokluğu ile karar verildi. (2006/2914 E., 2007/1316 K.)

KARŞI OY: İdari para cezasının tahakkuk ettirilmesinden sonra, anılan ceza kamu alacağı haline dönüşmüştür. Bu nedenle, mirasçılardan tahsil edilebilir nitelikteki bu cezaya karşı davacıların dava açma ehliyeti bulunmaktadır. Açıklanan nedenle, davacıların temyiz isteminin kabulü ile işin esası incelenerek bir karar verilme üzere Daire kararının bozulması gerektiği oyuyla karara karşıyız.

¹⁸ "...6183 sayılı Kanun'da adli ve idari para cezalarının amme borçlusunun ölümü halinde terkin edilip edilmeyeceği hususunda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Anayasa'nın 38. maddesinin yedinci fıkrasında "Ceza sorumluluğu şahsidir." hükmü yer almaktadır. Anayasa'nın bu hükmü ile şahısların işledikleri idari veya adli suçlara istinaden gerek adli gerekse idari merciler tarafından verilen cezaların yalnızca o kişiye yönelik olarak infaz edilmesi gerektiği hüküm altına alınmaktadır.

Diğer taraftan, ...5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun; "Ceza sorumluluğunun şahsiliği" başlıklı 20. maddesinin (1) numaralı fıkrasında "(1) Ceza sorumluluğu şahsidir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz." hükmü, "Sanığın veya hükümlünün ölümü" başlıklı 64. maddesinde de "(1) Sanığın ölümü halinde kamu davasının düşürülmesine karar verilir. ..." hükmü yer almaktadır.

İdari para cezalarının düzenlendiği özel kanunlarda, cezaya muhatap olan kişilerin ölümü halinde idari para cezalarının mirası reddetmemiş mirasçılardan takip edilip edilmeyeceği yönünde ayrıca bir hüküm bulunmaması koşuluyla, Anayasanın 38 inci maddesinde yer verilen "Cezaların Şahsiliği" ilkesi gereğince, bu

nelik olarak verilen adli veya idari para cezalarının tüzel kişiliğin mal varlığından tahsil edilememiş olması nedeniyle, 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre sorumlu tutulan ortaklar ve/veya kanuni temsilcilerin ölümü halinde, cezaya tüzel kişilik muhatap olması nedeniyle, mirası reddetmemiş mirasçılarında bu alacakların takibine devam edileceği belirtilmiştir. Failin ölümü halinde idari tedbirlerin uygulanıp uygulanmayacağına dair kanun ve Tahsilat Genel Tebliği'nde bir açıklık bulunmamaktadır. İdari tedbirler kamu sağlığı ve güvenliği için uygulandığından örneğin sağlığa uygun olmayan bir gıda üretim işyerinin uygun şartları sağlayana kadar kapatılması, zehirli atık saçan bir fabrika'nın filtre taktırana kadar faaliyetine son verilmesi... gibi durumlarda failin ölümü veya söz konusu işyerinin el değiştirmesi halinde bile gerekli uygunluk sağlanmamışsa idari tedbirin uygulanmasının devam etmesi gerekecektir. Ancak uygulanan yaptırım bir nevi idari ceza ise; (trafikten men edilen aracın el değiştirmesi, satış fişi vermeyen işyerinin belli bir süre kapatılması gibi...) ve bu arada işyeri sahibi yani kabahatli ölmüşse cezaların şahsiliği ilkesi gereğince uygulanan idari cezanın da sonlandırılması gerekecektir.¹⁹

İdari para cezasına muhatap tüzel kişiliğin varlığının sona ermesi halinde ne olacaktır? Bu konu da öğretilerde tartışılmış ve bunun özel kişilerin ölümü gibi değerlendirilmesinin hatalı olacağı belirtilerek, tüzel kişilerin varlıkları son bulsa bile tasfiye sonucu ortaya çıkacak bakiyeden idari para cezalarının tahsili gerektiği, aksi düşüncenin yüklü miktarda idari para cezasına muhatap olan tüzel kişilerin ortaklarının tüzel kişiliği sona erdirerek bu yaptırımları etkisizleştirmelerine kapı açacağı vurgulanmıştır.²⁰

Kabahatler Kanunu'na Göre İdarî Para Cezaları

- **İdarî para cezaları maktu (kat'î, kesin, pazarlıksız) olabilir.** Örneğin *"Dilencilik yapan kişiye, elli Türk Lirası idarî para cezası verilir"* (Kab. K. m. 33/1). Bu şekilde kesin olarak belirlenmiş miktar içeren ce-

idari para cezalarının tahsilinden vazgeçilmesi icap etmektedir." (Bu konuda ilk tebliğ 16/12/2005 tarih ve 26025 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 437 Seri no.'lu Tahsilat Genel Tebliği olup, 442 seri no.'lu Tebliğin yayımı ile yürürlükten kaldırılmıştır.)

¹⁹ Güçlü, Yaşar, s. 160

²⁰ Güçlü, Yaşar, s. 155

zalarda, cezayı verecek olan idarî kurul, makam veya kamu görevlisinin ceza tayininde takdir hakkı bulunmamaktadır. Maktu para cezasında uygulayıcıya takdir hakkı tanınmadığına göre idari ceza; yasal düzenlemeyi yapan kanun koyucu tarafından hukuka aykırı olan kabahat fiilinin haksızlık içeriği esas alınarak; eylemin nitelik ve niceliğine uygun, orantılılık ilkesi gözetilerek belirlenmelidir. İdari cezanın şekli, miktarı iyi tespit edilmeli; yaptırım, toplumda adalet ve idareye olan güveni sarsıcı nitelikte olmamalıdır.²¹

- **İdarî para cezaları nisbi (bir nisbete bağlanmış; belli bir orana, değere, sayıya endeksli) olabilir.** 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3/11. maddesine göre "*İthal, lisansa, şarta, izne, kısıntıya veya belli kuruluşların vereceği uygunluk ve yeterlilik belgesine tabi olan eşyayı, aldatıcı işlem ve davranışlarla ithal eden kişiye, eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı idari para cezası verilir. Eşyanın değersiz, artık veya atık madde olması durumunda, idarî para cezası; dökme halinde gelen eşya için ton başına beşbin Türk Lirası, ambalajlı gelmesi halinde kap başına yüz Türk Lirası olarak hesaplanır.*"

Nispi para cezalarında da cezayı verecek olan makam veya görevlinin ceza tayininde takdir hakkı bulunmamaktadır. Ancak ceza miktarı her zaman kolayca belirlenemeyebilir. Bu hallerde ceza miktarının belirlenmesi için ilgili idare veya kuruluştan cezaya esas olan miktar (örneğin asgari ücret) sorulabilir,²² gerekirse "*gümrüklenmiş değer*", "*rayiç değer, satış bedeli*"²³ veya "*proje bedeli*"nin²⁴ tespiti için bilirkişi incelemesi yaptırılabilir.

²¹ Güçlü, Yaşar, s. 72

²² 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun ek 1. maddesine göre "*İlgili idarelerce, bu fıkra hükümlerine aykırı hareket eden işveren veya vekilleri hakkında, çalıştırmadığı kişi başına ve çalıştırmadığı her ay için o yıl için tespit edilen asgari ücretin 10 katı para cezası verilir.*"

²³ 3093 sayılı Türkiye Radyo-Televizyon Gelirleri Kanunu'nun 6. maddesine göre "*Bu Kanunun 1. maddesinde belirtilen cihazların bandrolsüz veya etiketsiz satışını yapan imalatçı veya ithalatçıya Kurum tarafından bandrolsüz veya etiketsiz satılan veya satışa arz edilen her cihaz için cihazın satış bedeli kadar idarî para cezası verilir. Bu cihazları bandrolsüz veya etiketsiz satın alan, devralan veya kullananlara bandrolsüz veya etiketsiz her bir cihaz için cihazın rayiç değerinin yarısı kadar idarî para cezası verilir.*"

²⁴ 2872 sayılı Çevre Kanunu m. 20/e'ye göre "*Çevresel Etki Değerlendirmesi sürecine başlamadan veya bu süreci tamamlamadan inşaata başlayan ya da faaliyete geçenlere yapılan proje bedelinin yüzde ikisi oranında idarî para cezası verilir.*"

- İdarî para cezası, kanunda alt ve üst sınırı gösterilmek suretiyle de belirlenebilir.

Örneğin “Meydanlara veya parklara, cadde veya sokak kenarlarındaki kamuya ait duvar veya alanlara, rızası olmaksızın özel kişilere ait alanlara bez, kâğıt ve benzeri afiş ve ilân asan kişiye, yüz Türk Lirasından üçbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir” (Kab. K. m. 42/1). Bu durumda, idarî para cezasının miktarı belirlenirken işlenen kabahatin haksızlık içeriği ile failin kusuru ve ekonomik durumu birlikte göz önünde bulundurulur (Kab. K. m. 17/2). Böylece cezanın alt ve üst sınırı gösterilen hallerde ilgili makam veya görevlinin ceza tayininde takdir hakkı bulunmakta ise de bu hak keyfi olarak kullanılamaz.²⁵ Burada “kabahatin haksızlık içeriği” ifadesinden fiilin haksızlık derecesi ve yol açtığı neticeler, “failin kusuru” ifadesinden de failin kast veya kusurunun ağırlığı anlaşılmalıdır.²⁶ Kabahatler Kanunu’nun 17/2. maddesi, bir anlamda alt ve üst sınır arasında temel cezanın belirlenmesini düzenleyen TCK’nın 61 ve takdiri indirim nedenlerine bağlı olarak cezada indirim öngören 62. maddelerine paraleldir. Ancak 17/2. maddeye göre kabahatlerde idari para cezasının miktarı belirlenirken kanunda öngörülen alt ve üst sınır arasında bir miktar belirlenebilir, alt sınırın altına inilemez.

İdarî para cezasının miktarı belirlenirken göz önüne alınacak bir unsur da failin ekonomik durumudur. Amaç failin bundan sonraki davranışlarında hukuk kurallarına uygun hareket etmesini sağlamak olmalıdır. İdarî para cezaları failin ekonomik olarak çökertilmesi amacıyla kullanılmalı, işini yürütmesini, toplum içinde yaşamasını sağlayan ekonomik koşullarını ağır derecede zorlaştıracak nitelikte “oran-

²⁵ Gökcan, Hasan Tahsin, Kabahatler Kanununa Göre İdarî Para Cezalarının Uygulanması, *Türk Hukuk*, Kasım 2005, Sayı 104, s. 18.

²⁶ Kabahatler Kanunu’nun genel gerekçesine göre “Haksızlıklar arasında bu yönde bir tasnif yapılması durumunda; bu tasnifte, hukuka aykırı olan fiilin ifade ettiği haksızlık içeriği esas alınmalıdır.

Bu bakımdan, esasen hukuka aykırı olan ve haksızlık ifade eden fiiller arasında suç veya kabahat olarak bir ayırım yapılması, bir nitelik farkı oluşturmamaktadır. Söz konusu tasnif, haksızlıklar arasındaki nicelik farkına dayanmaktadır. Bu tasnif, haksızlıklar arasında sadece bir işlem farklılığı doğurmaktadır.

Örneğin, suçlar kural olarak ancak kasten işlenebilirler. Eğer kanunda açıkça belirtilmişse, taksirle işlenen fiil de istisna olarak suç oluşturabilir. Buna karşılık, Tasarıda benimsenen sisteme göre, kabahat türünden haksızlıklar kural olarak hem kasten hem de taksirle işlenebilirler. Ancak, sadece kasten veya taksirle işlenebilen fiilin kabahat oluşturabileceği konusunda kanunda hüküm bulunabilir.”

tısız" olmamalıdır.²⁷ Aksi halde Kabahatler Kanunu'nun 27. maddesi uyarınca idarî para cezasına karşı sulh ceza mahkemesine başvurulması halinde "takdir hakkı" bu ölçülere göre denetlenecek ve 5560 sayılı Kanun ile 27. maddeye 9. fıkra olarak eklenen hükme göre "İdarî para cezasının alt ve üst sınırının kanunda gösterildiği kabahatler dolayısıyla verilmiş idarî para cezasına karşı başvuruda bulunulması halinde, mahkeme idarî para cezasının miktarında değişiklik yaparak da başvurunun kabulüne" karar verebilecektir. Bu durumda mahkemece idarî para cezasının miktarında değişiklik yapılırken bizim de katıldığımız bir düşünce olarak "aleyhe bozma yasağı nedeniyle başvuranın aleyhine cezanın arttırılmaması gerektiği" ileri sürülmüştür.²⁸

Kabahatler Kanunu'nun 17/2. maddesine benzer bir düzenlemeye 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 16. maddesinde yer verilmiştir.²⁹

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 146. maddesinde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu kararıyla ve gerekçesi belirtilmek suretiyle, bu Kanun kapsamındaki kuruluşlara verilecek idarî para cezası düzenlendikten sonra anılan maddenin son fıkrasında "Kurul bu madde uyarınca verilecek cezaları bu Kanununun 68, 69 ve 70 inci maddeleri uygulanan bankalar için yüzde ellisine, 71 inci maddesi uygulanan bankalar için ise yüzde yüzüne kadar indirmeye yetkili" olduğu belirtilmiştir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'na göre "...mahkemelerce verilen idari yaptırım kararları bakımından yasa yararına bozma istenebileceği, buna mu-

²⁷ Gökcan, Hasan Tahsin, a.g.m., s. 19.

²⁸ Güçlü, Yaşar, s. 75. CMK'nın 307/4. maddesine göre "Hüküm yalnız sanık tarafından veya onun lehine Cumhuriyet savcısı veya 262. maddede gösterilen kimselerce temyiz edilmişse, yeniden verilen hüküm, önceki hükümle belirlenmiş olan cezadan daha ağır olamaz." Doğal olarak idarî yaptırım kararına karşı, bu yaptırıma muhatap kişiler Kabahatler Kanunu'nun 27. maddesi uyarınca sulh ceza mahkemesine başvurmaktadır. Mahkemece idarî para cezasının miktarında başvuranın lehine değişiklik yapılarak "başvurunun kabulüne" karar vermesi halinde, ceza miktarı olarak kesin nitelikte değilse idarece bu karara karşı ağır ceza mahkemesine itiraz edilmesi üzerine, "itirazın kabulüne" veya "itirazın reddine" karar verilecektir.

²⁹ "Kurul, üçüncü fıkraya göre idarî para cezasına karar verirken, 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 17. maddesinin ikinci fıkrası bağlamında, ihlalin tekerrürü, süresi, teşebbüs veya teşebbüs birliklerinin piyasadaki gücü, ihlalin gerçekleşmesindeki belirleyici etkisi, verilen taahhütlere uyup uymaması, inceleme yardımı olup olmaması, gerçekleşen veya gerçekleşmesi muhtemel zararın ağırlığı gibi hususları dikkate alır."

kabil idari merciler tarafından verilen idari yaptırım kararına yönelik başvuru ve itiraz üzerine sullivan ve ağır ceza mahkemelerince verilecek kararların yasa yararına bozma istemine konu edilemeyeceğinin kabulü, çelişki ve eşitsizlik yaratacak; bu tür kararların Yargıtay denetimi dışında kalması sonucunu doğuracaktır. Bu yasal değişiklikler ve yeni düzenlemeler karşısında Ceza Genel Kurulunun 21.12.2004 gün ve 189-225 sayılı kararında belirtilen neden ve gerekçeler ortadan kalkmış bulunduğundan, idari yaptırımlara itiraz üzerine adlî mahkemelerce verilip kesinleşen kararlara karşı yasa yararına bozma yoluna başvurulması mümkün”dür.³⁰

Ancak CGK'nın yerleşmiş kararlarına göre kanun yararına bozma denetiminin konusu, maddi ve yargılama hukukuna ilişkin hukuka aykırılıklardır. Takdirin hatalı kullanılmasına ilişkin hususlardaki hukuka aykırılıklar, örneğin; temel ceza miktarının saptanmasında kullanılan ölçütlerin hatalı takdir edilmesi, cezada artırma ve indirme yapılırken kullanılan oranların seçimindeki isabetsizlik gibi hususlar, yasa yararına bozma konusu edilemez.³¹ Yargıtay 7. Ceza Dairesi de bu gerekçeyle Kabahatler Kanunu'nun 17/2. maddesine aykırı olarak idarece fazla ceza tayin edildiğine dair kanun yararına bozma talebini reddetmiştir.³²

³⁰ CGK.16.05.2006, 2006/9-23 E., 2006/141 K.

³¹ CGK. 19.02.2008, 2008/5-19 E., 2008/31 K.

³² “3213 sayılı Maden Kanunu'na aykırı davranmaktan ..Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Maden işleri Genel Müdürlüğünün 22.12.2005 tarih ve 46671 sayılı yazıları ile İçel Valiliği İl Özel İdare Müdürlüğüne yazılan yazıda, I (a) grubu maden işletme ruhsatlarının mevzuata uygun olarak koordinatlarının yeniden düzenlenerek gönderilmesinin istenilmesi üzerine Mersin İl Özel İdaresi'nin 09.02.2006 tarih ve 5-2/775 sayılı yazı ile R. C. isimli maden mühendisinin teknik nezaretçi olarak görevlendirilerek, I (a) grubu işletme ruhsatlarının tekrar incelenmesinin istenildiği, bu işlemlerin sonucu beklenilmeden 31.01.2006 tarihli maden ocağı inceleme raporuna dayanılarak, mahallindeki incelemenin teknik elaman olmaması sebebiyle yetersiz olduğu kabul edilmesine rağmen Mersin İl Özel İdaresi İl Encümeni'nin 15.02.2006 tarih ve 81 sayılı kararı ile 1.480.059.00 Yeni Türk lirası idari para cezasının verildiği, para cezasının belirlenmesinde 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 17/2. maddesindeki “idari para cezasının miktarı belirlenirken işlenen kabahatin haksızlık içeriği ile failin kusuru ve ekonomik durumu birlikte göz önünde bulundurulur.” ilkesine uymayacak şekilde fazla ceza tayin edildiği gözetilmeden itirazın kabulü yerine, reddine karar verilmesinde isabet görülmemiş ve...anılan kararın bozulması lüzumu kanun yararına bozmaya atfen ihbar olunmuş bulunmakla...; ^{26.10.1932} gün ve 29/12 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararı kanuna muhalefet hallerini açıklamış ve bu halleri uygulamadaki yanlışlıklar ile esas hükme etkili olan usul yanlışlıklarından ibaret olduğunu belirtmiştir.

^{Bu} itibarla tüm deliller toplanıp değerlendirilmesi yapıldıktan sonra verilen ve

Kabahatler Kanunu'nda İdari Para Cezaları İçin Alt ve Üst Sınır Tayin Edilmemiştir

5237 sayılı TCK'nın 52. maddesinde veya 765 sayılı TCK'nın 19 ve 24. maddelerinde olduğu gibi Kabahatler Kanunu'nda idari para cezaları için asgari veya azami bir sınır çizilmemiş, bir başka ifadeyle alt ve üst had tayin edilmemiştir. Bu hususun kanun koyucunun gözünden kaçtığı düşünülebilirse de³³ böyle bir kanaate varmak kolay değildir. Çünkü aşağıda değinileceği gibi 5252 sayılı Kanun'la kanunlarda, "hafif hapis" veya "hafif para" cezası olarak öngörülen yaptırımlar, idari para cezasına dönüştürülürken geçiş sürecine mahsus olarak "hafif hapis" cezasının üst sınırının belirtilmediği hallerde, idari para cezasının hesaplanmasında esas alınacak gün sayısının üst sınırının, yedi yüz otuz gün olacağı, sadece "hafif para cezası"nın öngörülüp cezanın alt veya üst sınırının belirtilmediği hallerde, idari para cezasının, yüz yirmi milyon Türk Lirasından az, on sekiz milyar Türk Lirasından fazla olamayacağı şeklinde alt ve üst sınır gösterilmişken bu konuda asıl kanunda düzenleme yapılmasının unutulduğu söylenemez.

Ancak şunu söyleyebiliriz: Kabahatler Kanunu'nda "tekerrür" hükümlerine de yer verilmemiş, daha doğrusu hükümet tasarısında 22. madde³⁴ olarak yer verilip kabahatlerde tekerrür hükmüne gerek görülmediğinden Adalet Komisyonu'nda metinden çıkarılmıştır.³⁵ Bu-

Yargıtay'ca incelenmeksizin kesinleşen hükümlerde delil ve taktirde hataya düşüldüğünden bahisle kanun yararına bozma yoluna gidilemeyeceğinden, kanun yararına bozma isteminin reddine," (7. CD. 29.04.2009, 2006/13765 E., 2009/5233 K.)

³³ Ekinci, Mustafa, *Anlatımlı Gerekçeli Kabahatler Kanunu ile İdari Suç ve Cezalar*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2005, s. 77

³⁴ "Madde 22.- (1) İdarî para cezasına ilişkin karar verildikten sonra aynı kabahatin tekrar işlenmesi halinde tekerrür hükümleri uygulanır. Bir kabahati oluşturan farklı seçimlik hareketlerin işlenmesi halinde de, aynı kabahatin varlığı kabul edilir.

⁽²⁾ Tekerrür halinde, idarî para cezası yarı oranında artırılır.

⁽³⁾ İdarî para cezasının tamamen yerine getirilmesinden itibaren üç yıl geçtikten sonra işlenen kabahat açısından, önceki kabahat, tekerrüre esas teşkil etmez."

³⁵ Kanaatimizce "kabahatlerde tekerrür hükmüne gerek görülmemesi" ifadesi "Kabahatler Kanunu'nda..." şeklinde anlaşılması kaydıyla isabetlidir. Çünkü tekerrür uygulamasıyla "para cezasının yarı oranında artırılması" mevzuatımızdaki kabahat eylemleri ve bunlar için öngörülen diğer tedbirler gözetildiğinde yeterli olacaktır. Bu nedenle genel olarak tekerrür yerine kabahat fiilinin özelliğine, korunan hukuki yarar ve ihlal edilen değerlerin ağırlığına göre her yasada uygun düzenleme yapılması -ki yapılan budur-daha isabetlidir.

nun gibi kabahat teşkil eden eylemler için idari para cezası öngörülürken, bu Kanun'un genel hükümlerinin idarî para cezası gerektiren diğer kanunlardaki kabahatler hakkında da uygulanacağı (Kab. K. m. 3) gözetildiğinde bağlayıcı bir sınır koymak yerine, tekerrürde olduğu gibi suçlara göre daha kazuistik düzenlemeler gerektiren, belki yüzü aşkın özel ceza yasası veya ceza içeren yasada yer alan kabahat eylemlerinin niteliği ve niceliğine göre³⁶ para cezasını belirlenmesi daha isabetli görülmüştür.³⁷

Nispi nitelikte olanlar hariç, idarî para cezaları her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 298. maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilân edilen *yeni-den değerlendirme oranında artırılarak uygulanır*. Bu suretle idarî para cezasının hesabında bir Türk Lirasının küsuru dikkate alınmaz.

5252 Sayılı Kanun'un 7. Maddesi Hükümüne Göre İdari Para Cezasının Hesaplanması

5252 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 11.05.2005 tarih ve 5349 sayılı Kanun ile değişik 7. maddesiyle "*kanunlarda*"³⁸ yer alan ve yaptırım hafif hapis ya da ha-

³⁶ Kanun'un amacı 1. maddede "toplum düzenini, genel ahlâkı, genel sağlığı, çevreyi ve ekonomik düzeni korumak" olarak tanımlanmıştır. 7. maddeye göre kabahat, icraî veya ihmali davranışla işlenebilir. 9. maddeye göre ise kabahatler, kanunda açıkça hüküm bulunmayan hallerde, hem kasten hem de taksirle işlenebilir.

³⁷ 5237 sayılı TCK'nın 52. maddesinde de suçlar için adli para cezası tam gün sayısı olarak ifade edilirken, beş günden az ve kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde yedi yüz otuz günden fazla olmamak üzere belirlenmiş, aksine hüküm içeren para cezalarına olarak da; örneğin 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 160. maddesinde nitelikli zimmet için; meydana gelen zarardan ayrı olarak ve bankanın uğradığı zararın üç katından az olmamak üzere yirmi bin güne kadar adli para cezası, aynı şekilde 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3. maddesinde de ithali kanun gereği yasak olan eşyayı ithal eden kişilere, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren suç oluşturmadığı takdirde ve 4. maddedeki nitelikli haller ayrı olmak üzere hapis cezası ile birlikte yirmi bin güne kadar adli para cezası gösterilebilir.

³⁸ "...Görüldüğü gibi başlangıçtaki hüküm, sadece özel ceza yasaları ile ceza içeren yasalardaki hafif hapis ve hafif para cezalarının dönüştürülmesi ile sınırlı iken, sonradan yapılan düzenlemeyle tüm yasaları kapsar hale gelmiştir. 5252 sayılı Kanun'un 12. maddesi ile 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nu tüm ek ve değişiklikleri ile yürürlükten kaldıran yasa koyucu, yürürlükten kaldırdığı bir yasadaki yaptırım sisteminin değiştirilmesini başlangıçta gereksiz görmüş, ancak, 765 sayılı Kanun'un lehe yasa olması nedeniyle uygulandığı hallerde bir kısım duraksama-

fif para cezası veya her ikisi olan fiiller, idari para cezasına dönüştürülmüş ve bu dönüştürmenin esasları düzenlenmiştir. Buna göre;

“Kanunlarda, “hafif hapis” veya “hafif para” cezası olarak öngörülen yaptırımlar, idari para cezasına dönüştürülmüştür. İdari para cezasının hesaplanmasında 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 52 nci maddesi hükümleri uygulanır. İlgili kanunda “hafif hapis” cezasının üst sınırının belirtilmediği hallerde, idari para cezasının hesaplanmasında esas alınacak gün sayısının üst sınırı, yediyüzotuzdur.

(2) *Kanunlarda, “hafif hapis cezası” ile “hafif para cezası”nın seçimlik olarak veya birlikte öngörüldüğü hallerde, idari para cezası yaptırımının belirlenmesinde “hafif hapis cezası” esas alınır.*

(3) *Kanunlarda, sadece “hafif para cezası”nın öngörüldüğü ve cezanın alt veya üst sınırının belirtilmediği hallerde, idari para cezası, yüzyirmimilyon Türk Lirasından az, onsekizmilyar Türk Lirasından fazla olamaz.*

(4) *Bu madde hükmüne göre idari para cezasına karar vermeye Cumhuriyet savcısı yetkilidir.”*

Ancak 5349 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik gerekçesinde belirtildiği gibi “5326 sayılı Kanun’la kabahatler konusunda getirilen yeni sistemin diğer kanunlardaki hafif hapis veya hafif para cezası içeren hükümlere uygulanmasının daha uygun olacağını düşünüldüğü ve bundan hareketle 5252 sayılı Kanun’un 7. maddesinde değişiklik yapılmak suretiyle söz konusu cezaların idari para cezasına dönüştürülmesinin düzenlendiği” belirtilse de; hafif hapis cezasının idari para cezasına nasıl, hangi hesapla dönüştürüleceği hususu açıklanmadığından madde hükmü haklı olarak öğretilmiş ve tartışılmış, ciddi sakıncalar ve tereddütler içerdiği, hatta bu konuda boşluk bulunduğu belirtilmiştir.³⁹

ların doğması üzerine, yasa koyucu 5349 sayılı Kanun ile yaptığı değişiklikle, amacın 765 sayılı kanunlardaki yaptırım sistemini dışlamak olmadığını açıkça ortaya koymuştur. Maddenin yeni düzenlemesi bu haliyle tüm yasalar için uygulanabilir hale gelmekle, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun da kapsadığı açıktır. Aksini ileri sürmek yasa koyucunun iradesiyle bağdaşmamaktadır.

Yargıtay C. Başsavcılığının, 5252 sayılı Kanun’un 7. maddesindeki düzenlemenin 765 sayılı TCK’daki hafif hapis ve hafif para cezalarını kapsamadığına ilişkin itiraz nedeni isabetli değildir.” (CGK. 11.07.2006, 2006/-2-190 E., 200/186 K.)

³⁹ “5252 sayılı Kanun’un 7. maddesi ... bizce yerinde olmamıştır; ciddi sakıncalar ve tereddütler içermektedir. 5237 sayılı TCK’nın söz konusu 52. maddesi yalnızca adli para cezalarının belirlenmesine ilişkindir. Ayrıca hem gün sayısı hem de bir gün karşılığı para tutarının belirlenmesi, detaylı araştırmayı, sanık hakkında

Gerçekten de eskiden 647 sayılı Kanun'un 4. maddesine göre ağır hapis hariç, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar, ... mahkemece; (Değişik bend: 28/07/1999-4421/3 m.) Kabahatlerde beher gün karşılığı bir milyon ila iki milyon lira hafif, cürümlerde iki milyon ila üç milyon lira hesabıyla ağır para cezasına çevrilip yeniden değerlendirilme oranında arttırılmakta idi. 5083 sayılı "Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanun" ve bu kanunda değişiklik yapan 5335 sayılı Kanunla cezaların hesaplanmasında bir Yeni Türk Lirasının (1 YTL) altında kalan tutarların dikkate alınmayacağı hükmü getirildiğinden kabahatler için 647 sayılı Kanun'un 4. maddesine göre hafif hapisten çevrili para cezasının alt sınırı daima 1 YTL olarak kalmaktaydı.

5252 sayılı Kanun'un 5349 sayılı yasayla değişik 7. maddesiyle atfı yapılan 5237 sayılı TCK'nın 52. maddesinde *adli para cezası* düzenlenmekte ve beş günden az ve kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde yedi yüz otuz günden fazla olmamak üzere belirlenen tam gün sayısının, bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ile çarpılması suretiyle hesaplanacağı, en az yirmi ve en fazla yüz Türk Lirası olan bir gün karşılığı adli para cezasının miktarı, kişinin ekonomik ve diğer şahsi halleri göz önünde bulundurularak takdir edileceği" belirtilip 61. maddede ise işlenen suç için kanunda öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasında temel cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesinde göz önüne alınacak unsurlar ayrıca ortaya konulmuştur.⁴⁰

Uygulamada üç farklı görüş ve hesaplama yöntemine rastlanmaktadır:

a. 765 sayılı TCK ve uyum çalışması yapılmayan kanunlarda yer alan "hafif hapis" cezaları 1 Haziran 2005 tarihinden önce işlenen kaba-

kovuşturma (yargılama) yapmayı gerektirmektedir. En azından ön ödemeye ilgili 75. maddedeki gibi hapis cezasının paraya dönüştürülmesinin nasıl yapılacağına açıkça gösterilmesi gerekliydi. Bize göre bu konuda eksiklik ve hatta boşluk bulunmaktadır." gibi, Karagülmez, Ali, *Suç Olmaktan Çıkarma, İdari Para Cezaları, Açıklamalı Kabahatler Kanunu*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2005, s. 359-361

⁴⁰ "Cezanın Belirlenmesi

Madde 61 - (1) Hâkim, somut olayda; suçun işleniş biçimini, suçun işlenmesinde kullanılan araçları, suçun işlendiği zaman ve yeri, suçun konusunun önem ve değerini, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığını, failin kast veya taksire dayalı kusurunun ağırlığını, failin güttüğü amaç ve saiki, göz önünde bulundurarak, işlenen suçun kanunî tanımında öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasında temel cezaı belirler."

hatlerde günlüğü kaç liradan idari para cezasına çevrilecektir? Suç tarihine göre 647 sayılı Kanun'un 4. maddesi ve 5335 sayılı Kanun'la değişik 5083 sayılı Kanun hükümleri gözetilerek 1 YTL (TL) sonuç hafif para cezası bulunduktan sonra 5252 sayılı Kanun'un 7. maddesi yollamasıyla 5237 sayılı TCK'nın 52. maddesine göre mi idari para cezasına çevrilecek?

b. 1 gün hafif hapis cezasının günlüğü 5237 sayılı TCK'nın 52. maddesi uyarınca 20 YTL'den hesaplanarak örneğin 1 ay karşılığı 600 Lira idari para cezasına mı hükmedilecek?

c. “*Hafif hapis cezası*” ile “*hafif para cezası*”nın birlikte öngörüldüğü hallerde, idari para cezası yaptırımının belirlenmesinde sadece “*hafif hapis cezası*” mı esas alınacak, yoksa “*hafif hapis cezası*”, usulünce idari para cezasına dönüştürüldükten sonra hafif para cezası da ayrıca idari para cezasına çevrilip her ikisi toplandıktan sonra mı sonuç idari para cezası belirlenecektir?

Kısaca sorun, 5252 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle atıf yapılan 5237 sayılı TCK'nın 52. maddesi, hafif hapis cezası idari para cezasına çevrilirken sadece yöntem olarak mı esas alınacak, yoksa bir gün hafif hapis karşılığı olarak takdir edilecek miktar da yirmi Türk Lirası olarak mı takdir edilecektir? (b) şıkkındaki ikinci görüşün benimsenmesi halinde yasadaki hafif hapis cezasının alt sınırının esas alınacağına ve günlüğünün ön ödemede olduğu gibi asgari miktar olan 20 Liradan hesaplanacağına ilişkin açık ve bağlayıcı bir hüküm bulunmadığına göre kişinin ekonomik ve diğer şahsi halleri göz önünde bulundurularak hafif hapis cezasının bir günü en az yirmi ve en fazla yüz Türk Lirasından idari para cezasına çevrilmesi yönündeki bir uygulamayı da kabul etmek gerekecektir.⁴¹

⁴¹ Çünkü bu konuda ister 5237 sayılı TCK'nın 52. maddesi, dolayısıyla da 61. maddesindeki “suçun işleniş biçimi, suçun işlenmesinde kullanılan araçlar, suçun işlendiği zaman ve yer, suçun konusunun önem ve değeri, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığı, failin kast veya taksire dayalı kusurunun ağırlığı, failin güttüğü amaç ve saik” göz önünde bulundursun, isterse Kabahatler Kanunu'nun 17/2. maddesindeki “idari para cezasının miktarı belirlenirken işlenen kabahatin haksızlık içeriği ile failin kusuru ve ekonomik durumu” göz önüne alınsın, bu böyledir. “Gün sayısı belirlenmiş olan hafif hapis cezasının bir gününe karşılık olarak 20 ile 100 lira arasında bir rakamın taksiren belirleneceği” yönünde bakınız; Gökcan, Hasan Tahsin, “Kabahatler Kanununa Göre İdari Para Cezalarının Uygulanması”, *Türk Hukuk*, Sayı 104, Kasım 2005, s. 20. “İdari para cezası miktarının hesaplanmasında 5237 sayılı TCK'nın 52. maddesi hükümlerinin uygulanacağı”

Bu konudaki yasal düzenlemenin tereddütlere açık olması, hatta boşluk içermesi nedeniyle uygulamadaki sorun ve farklı hesaplama yöntemleri yüksek mahkeme içtihatlarıyla giderilmeye çalışılmıştır. Sanığın 12.01.2005 tarihinde işlediği kumar oynatmak suçundan dolayı yerel mahkemece 01 Haziran 2005 tarihinde 5237 sayılı TCK'nın yürürlüğe girmesinden sonra hüküm kurulan ve Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nca oy çokluğuyla kabul gören uygulama aşağıdaki gibidir:

"...sanığın eylemine uyan 765 sayılı TCK'nın 567/1. maddesi uyarınca ve 5083 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanun'un 2. maddesine 5335 sayılı Kanun'la eklenen fıkra uyarınca 1 ay hafif hapis ve 116 YTL hafif para cezası ile cezalandırılmasına, tayin olunan hafif hapis cezasının beher günü 647 sayılı Kanun'un 4. maddesi gereğince 1 YTL hesabı ile 30 YTL hafif para cezasına çevrilmesine, sanığın neticeten 146 YTL hafif para cezası ile tecziyesine, 5252 sayılı Kanununun 5349 sayılı Kanunla değişik 7. maddesi uyarınca, tayin olunan sonuç cezanın 146 YTL idari para cezasına çevrilmesine, infazın bu miktar üzerinden yapılmasına..."⁴²

Yargıtay Özel Daire kararları da, lehe sonuç doğuran CGK'nın kabul ettiği uygulama yönündedir:

"... kanun yararına bozma istemine dayanan ihbarname münderecatı yerinde görüldüğünden ... Sulh Ceza Mahkemesi'nin 07.06.2004 gün ve 2004/801-812 sayılı kararının CMK'nın 309/4-d maddesi uyarınca bozulmasına, bozma gereği yeniden uygulama yapılarak kabahatlinin 5682 sayılı yasanın 33/1. ve 5252 sayılı Yasanın değişik 7/1 ve 2.maddesi uyarınca 1 gün hafif hapis cezası ile cezalandırılmasına, tayin olunan hafif hapis cezasının günlüğü 5083 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanun'un 2.maddesine 5335 sayılı kanunla eklenen fıkra uyarınca 647 sayılı Kanun'un 4.maddesi gereğince 1 YTL hesabı ile 1 YTL hafif para cezasına çevrilmesine, 5252 sayılı Kanun'un 5349 sayılı Kanunla değişik 7.maddesi uyarınca tayin olunan sonuç cezanın 1 YTL idari para cezasına çevrilmesine ve infazın bu miktar üzerinden yapılmasına, hükmün diğer kısımlarının aynen bırakılmasına, ...oyçokluğuyla karar verildi."⁴³

yönünde bakınız; Aldemir, Hüsnü, *Yeni Türk Ceza Kanunu ve Kabahatler Kanununun Yorumu*, 2. Baskı, Kartal Yayınevi, Ankara, 2007, s. 809

⁴² CGK. 11.07.2006, 2006/2-190 E., 2006/186 K.

⁴³ 7. CD, 26.02.2007, 2006/6807 E., 2007/1130 K.

“Sanık S. A. B.’ye tayin olunan hafif para cezasının 5252 sayılı Kanun’un 7. maddesi uyarınca idari para cezasına çevrilmesi gerekirken hafif para cezasına hükmedilmesi nedeniyle, kanun yararına bozma istemi yerinde görüldüğünden, ... Sulh Ceza Mahkemesi’nin 14.06.2005 1440-28 sayılı ek kararın 5271 sayılı CMK’nın 309. maddesinin 4. fıkrasının d bendi uyarınca bozulmasına,

Sanığın eylemine uyan 765 sayılı TCK’nın 567/1.maddesi uyarınca ve 5083 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanun’un 2. maddesine 5335 sayılı Kanun’la eklenen fıkra uyarınca 1 ay hafif hapis ve 105 YTL hafif para cezası ile cezalandırılmasına, tayin olunan hafif hapis cezasının günlüğü 1 YTL hesabı ile 30 YTL hafif para cezasına çevrilmesine, tayin olunan aynı cins cezalar toplanarak sanığın 135 YTL hafif para cezası ile cezalandırılmasına, 5252 sayılı Kanun’un 5349 sayılı Kanun ile değişik 7. maddesi uyarınca belirlenen sonuç cezanın 135 YTL idari para cezasına dönüştürülmesine, infazın bu miktar üzerinden yapılmasına,”⁴⁴

Kararları çoğaltmak mümkündür. Ancak bu konuda 1 gün hafif hapis cezasının doğrudan günlüğü 5237 sayılı TCK’nın 52. maddesi uyarınca 20 Liradan hesaplanarak idari para cezasına çevrilmesi gerektiği yönünde düşünceler de vardır.⁴⁵

⁴⁴ 2. CD, 14.05.2008, 2008/10314 E., 2008/8728 K.

⁴⁵ Alkollü araç kullanmak suçundan sanık A. K.’nin 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu’nun 48/5, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 72, 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun’un 4. maddeleri gereğince 2.020.260.000 Türk lirası hafif para cezası ile cezalandırılmasına dair, Çorum 1. Sulh Ceza Mahkemesi’nin 08.11.2004 tarihli ve 2004/499 - 790 sayılı kararının infazı sırasında, 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun lehe hükümlerinin uygulanması talebi üzerine, önceki hükmün iptaline, sanığın anılan Kanun’un 179/3, 52.maddeleri uyarınca 600,00 Yeni Türk lirası adli para cezası ile cezalandırılmasına dair aynı mahkemenin 29.07.2005 tarihli ve 2005/573-841 sayılı kararı aleyhine ... kanun yararına bozma istemine dayanan ihbarname münderecatı yerinde görüldüğünden Çorum 1. Sulh Ceza Mahkemesi’nin 29.7.2005 gün ve 2005/573 esas 841 karar sayılı kararının CMK’nın 309/4-d.maddesi uyarınca bozulmasına, bozma gereği yeniden uygulama yapılarak sanığın 2918 sayılı Kanun’un 48/5. maddesi uyarınca 6 ay hafif hapis ve 683 YTL hafif para cezası ile cezalandırılmasına, tayin olunan hafif hapis cezasının günlüğü 647 sayılı Kanun’un 4. maddesi uyarınca 1 YTL’den hesaplanmak suretiyle 180 YTL hafif para cezasına çevrilmesine, cezaların 765 sayılı TCK’nın 72. maddesi uyarınca toplanarak sanığın sonuç olarak 863 YTL hafif para cezası ile cezalandırılmasına, 5252 sayılı Kanun’un 7. maddesi uyarınca tayin olunan sonuç cezanın 863 YTL idari para cezasına çevrilmesine ve infazın bu miktar üzerinden yapılmasına hükmün diğer kısımlarının aynen bırakılmasına, 20.02.2007 günü oyçokluğuyla karar verildi. (7. CD. 2005-6824 E., 2007-908 K.)

İkinci bir sorun da uyum çalışması yapılmayan kanunlarda⁴⁶ yer alan “hafif hapis” cezalarının yukarıda belirtilen şekilde idari para cezasına çevrildikten sonra Kabahatler Kanunu’nun 17. maddesine göre *yeniden değerlendirme oranında artırılıp arttırılmayacağıdır?*

Bu konuda da yerel mahkemeler ve Cumhuriyet savcılıklarınca uygulama iki yönde sürdürülürken kanun yararına bozmaya konu olan dosyada Yargıtay 7. Ceza Dairesi’nce, 5237 sayılı TCK’nın 52. maddesi uyarınca hafif hapis cezasının idari para cezasına çevrilmesinden sonra Kabahatler Kanunu’nun 17/7. maddesine göre yeniden değerlendirme oranında arttırılmayacağına karar verilmiştir.⁴⁷ Yargıtay CGK, özel

Muhalefet Şerhi: Her ne kadar bozma yerinde ise de; sanık yararına olan kuralın uygulanması ilkesi gereğince yasalarda kabahat türünden olan yaptırımların idari para cezasına dönüştürüldüğünü gözetmek ve bu ceza türündeki değişiklikte miktarı fazla olsa da sabıkalı olmama ve farklı infaz rejimine tabi olma hususları da dikkate alınarak, 2918 sayılı yasanın 48/5. maddesinde hafif hapis cezası ile birlikte hafif para cezasının da öngörüldüğü bu durumda yeniden hüküm kurulurken 5252 sayılı yasanın 7.maddesinin 1 ve 2.fıkraları uyarınca idari para cezasının belirlenmesinde “hafif hapis cezasının” esas alınacağı açıkça belirtildiğinden 6 ay hafif hapis cezasının günlüğü 5237 sayılı TCK’nın 52. maddesi uyarınca 20 YTL’den hesaplanarak sonuçta 1800 YTL idari para cezasına çevrilmesi ve sanığın bu miktar idari para cezası ile cezalandırılmasına hükmolunması gerekirken, hafif hapis cezasının günlüğü 1 YTL’den 180 YTL olarak hesaplanması ve buna doğrudan özel kanunda belirtilen hafif para cezasının eklenerek sonuçta 863 YTL idari para cezasına hükmedilmesinin yasaya aykırı olduğu düşüncesiyle çoğunluk kararına katılmıyorum.

⁴⁶ 2918 sayılı Karayolları Trafik K., 5682 sayılı Pasaport Kanunu, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu gibi...

⁴⁷ “...Kabahatler Kanunu’nun 17/7. maddesinde “.....” şeklinde bir düzenlemeye yer verilmiş ise de; 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu’nun 36/3. maddesinde sürücü belgesi olmadan trafiğe çıkanlara uygulanacak müeyyideler gösterilmiş olup, anılan fıkranın 1. cümlesinde “sürücü belgesi sahibi olmadan trafiğe çıkanlara ilk tespitte bir aydan iki aya kadar, tekrarı halinde iki aydan üç aya kadar hafif hapis cezası verilir.” biçiminde bir düzenleme mevcut olduğu, görüldüğü üzere anılan maddedeki cezanın halen hafif hapis cezası olarak kanundaki yerini koruduğu, ilgili kanunda cezaların idari yaptırım olarak uygulanacağı şeklinde yasa koyucu tarafından henüz bir düzenleme yapılmadığı, ancak yukarıda belirtildiği üzere, 5252 sayılı Kanun’un 7/1. maddesi ile kanunlarda, “hafif hapis” veya “hafif para” cezası olarak öngörülen yaptırımların, idari para cezasına dönüştürüldüğü ve uygulanacak idari para cezasının hesaplanma yönteminin de 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 52. maddesi uyarınca yapılacağı belirtilmiş, bu halde 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu’nun 36/3. maddesinde öngörülen 1 ay hafif hapis cezasının karşılığı olarak 5237 sayılı Kanun’un 52. maddesine göre günlüğü 20,00 Yeni Türk lirası üzerinden 600,00 Yeni Türk lirası idari para cezasına hükmedilmesi gerekeceği gözetilmeden 2006, 2007 ve 2008 yılları için öngörülen yeniden değerlendirme oranları uyarınca para cezasının artırılarak yazılı şekilde faz-

daire kararını yerinde bularak bu karara karşı C.Başsavcılığınca yapılan itirazı reddetmiştir.⁴⁸

İdari Para Cezasına Karar Verme Yetkisi (Kabahatler K. m. 22, 23, 24)

Kural olarak kamu kurum ve kuruluşunun görev alanına giren yerlerde işlenen kabahatler dolayısıyla; idarî kurul, makam veya kamu görevlileri idarî yaptırım kararı vermeye yetkilidir.

Cumhuriyet savcısı, kanunda açıkça hüküm bulunan hallerde, bir kabahat dolayısıyla idarî yaptırım kararı vermeye yetkilidir. Ayrıca bir suç dolayısıyla başlatılan soruşturma kapsamında bir kabahatin işlendiğini öğrenmesi halinde C. savcısı durumu ilgili kamu kurum ve kuruluşuna bildirebileceği gibi, kendisi de idarî yaptırım kararı verebilir.

Bir soruşturma esnasında, fiilin kabahat oluşturduğunun anlaşılması halinde ilgili kamu kurum ve kuruluşu tarafından idarî yaptırım

la ceza tayin olunmasında isabet görülmemiş ve ...kanun yararına bozma istemine dayanan ihbarname münderecatı yerinde görüldüğünden Ankara 6. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 11.04.2008 gün ve 2008/780 değişik iş, 2008/778 müteferrik sayılı kararının CMK'nın 309/4-d maddesi uyarınca bozulmasına, bozma gereği yeniden uygulama yapılarak 5252 sayılı Kanun'un 7. maddesinin 1 ve 2. fıkraları uyarınca, 2918 sayılı yasanın 36. maddesinin 3. fıkrasındaki 1 aylık hafif hapis cezası esas alınıp, 5237 sayılı Kanun'un 57. maddesinde yazılı günlük 20 YTL hesabıyla sonuçta 600 YTL idari para cezasıyla cezalandırılmasına ve infazın bu miktar üzerinden yapılmasına, hükmün diğer kısımlarının aynen bırakılmasına," (7. CD. 16.07.2008, 2008/10320 E., 2008/16919 K.)

⁴⁸ "...5252 sayılı Kanun'un 7/1. maddesi ile yasalarda "hafif hapis" veya "hafif para" cezası olarak öngörülen yaptırımlar idari para cezasına dönüştürülmüş, uygulanacak idari para cezasının 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 52. maddesi uyarınca belirlenmesi esası getirilmiştir. 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 17. maddesindeki düzenleme ise, Yasalarda yaptırımı doğrudan idari para cezası olarak öngörülen kabahatler yönünden idari para cezasının hesaplanması yöntemini göstermektedir.

5326 sayılı Kanun'un 17/7. maddesinin bu şekilde dönüştürülen idari para cezaları bakımından uygulanma olanağı bulunmamaktadır. Kaldı ki, somut olayda uygulama konusu yapılan 2918 sayılı Kanun'un 36. maddesinde öngörülen yaptırım halen hafif hapis cezası olarak varlığını sürdürmektedir. Özel yasalarda yer alan cezaların 5728 sayılı Kanun ile düzenlenmesi sırasında, 2918 sayılı Kanun hükümleri yasa koyucu tarafından değiştirilmemiş olduğu da gözetildiğinde anılan maddede yer alan hafif hapis cezası yönünden 5252 sayılı Kanun'un 7/1. maddesinin uygulanma zorunluluğu devam etmektedir." CGK. 14.04.2009, 2008/7-222 E., 2009/99 K.

kararı verilmemiş olması şartıyla, Cumhuriyet savcısı idarî yaptırım kararı verir.

5252 sayılı Kanun'un 7. maddenin son fıkrasına göre "Bu madde hükmüne göre idari para cezasına karar vermeye Cumhuriyet savcısı yetkili" ise de bu düzenleme Kabahatler Kanunu'nun 23. maddesindeki "Cumhuriyet savcısı, kanunda açıkça hüküm bulunan hallerde bir kabahat dolayısıyla idarî yaptırım kararı vermeye yetkilidir" hükmüne paralel ve bu hükmeye dayanarak yapılan özel bir düzenlemedir. Dolayısıyla henüz dava konusu edilmemiş kabahat fiillerine ilişkindir. Yoksa dava konusu edilmiş kabahat fiilleri için de geçerli mutlak bir görev hükmü değildir.⁴⁹ Aksi düşüncenin kabulü, mahkemelere intikal etmiş bulunan davalarda görevsizlik kararı verilmesini gerektirir ki Yargıtay kararlarına göre de kabul edilemez bir uygulama demektir.^{50, 51, 52}

⁴⁹ Aksi görüş olarak; Kabahatler Kanunu'nun 24. maddesindeki mahkeme tarafından idarî yaptırım kararı verileceğine dair hükmün Kabahatler Kanunu'nun yürürlük tarihinden önce açılan davalara mahsus olup, 5252 sayılı Kanun'un değişik 7/4. maddesi ile çatıştığı, bu nedenle 5252 sayılı Kanun'un genel kanun olan Kabahatler Kanunu'na göre, her durumda Cumhuriyet savcısını yetkili kılan özel nitelikte bir düzenleme olduğundan 5252 sayılı Kanun'un değişik 7. maddesi uyarınca "hafif hapis" veya "hafif para" cezasından dönüştürülecek fiiller hakkında idarî yaptırım kararı verme yetkisinin C. savcısına ait olacağı aksi halde kanun koyucunun 7/4. maddeye ihtiyaç duymayacağı savunulmuştur. (Gökcan, Hasan Tahsin, Cumhuriyet Savcısının Ceza Vermeye Yetkili Olduğu Kabahatler, *Türk Hukuk*, Aralık 2005, sayı 105, s. 16)

⁵⁰ "5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 24'üncü maddesi uyarınca sanık hakkında idari yaptırım hakkında mahkemece karar verileceği düşünülmeden yazılı şekilde görevsizlik kararı verilmesi; Yasaya aykırı ..., (7. CD. 29.01.2009, 2006/4448 E., 2009/1129 K.)

⁵¹ "Memura yalan beyanda bulunmak suçundan sanık N. E.'nin 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 343/2, 81/1. maddeleri uyarınca 6 ay 15 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına dair, ... Asliye Ceza Mahkemesi'nin 27.10.2004 tarihli ve 2003/444 esas, 2004/711 sayılı kararın infazı sırasında 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun lehe hükümlerinin uygulanması talebinin söz konusu suçun kabahat nevinden olup idari para cezasına dönüştürüldüğünden bahisle mahkemenin yetkisizliğine ve Cumhuriyet Savcılığına tevdiine ilişkin, aynı mahkemenin 20.07.2005 tarihli ve 2003/444 esas, 2004/711 sayılı kararının; Tüm dosya kapsamına göre, 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 7 ve 9. maddeleri, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 24, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 7/2. maddeleri hükümleri gözetilmek suretiyle lehe kanun tespit edilerek, mahkemesince bir karar verilmesi gerektiği gözetilmeksizin yazılı şekilde yetkisizlik kararı verilmesinde isabet görülmediğinden... kanun yararına bozma istemine atfen düzenlenen ihbarname içeriği yerinde bulunduğundan ... Asliye Ceza Mahkemesi'nin 20.07.2005 gün ve 2003/444 esas, 2004/711 sayılı Ek kararının CMK'nın 309. mad-

Görüldüğü gibi Kabahatler Kanunu'nun 23. maddesine göre Cumhuriyet savcısı, kanunda açıkça hüküm bulunan hallerde bir kabahat dolayısıyla idarî yaptırım kararı vermeye yetkili kılınmışsa da mevcut düzenlemelere göre⁵³ bu yetki "idari para cezası" ile sınırlıdır. Çünkü kabahatler

desi uyarınca bozulmasına, gereğinin mahkemesince takdir ve ifasına," (11. CD. 25.12.2008, 2008/460 E., 2008/13853 K.)

- ⁵² Kaçakçılık suçundan sanıklar C. A. ve K. A. haklarında yapılan yargılama sırasında suçun 31/03/2007 tarihinde yürürlüğe giren 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu kapsamında kaldığı ve eylemin idari para cezasını gerektirdiği, anılan Kanun'un 17/1. maddesine göre de idari para cezasına karar vermeye Cumhuriyet savcısının yetkili olduğundan bahisle mahkemenin görevsizliğine dair, ...Asliye Ceza Mahkemesinin 11/04/2007 tarihli ve 2006/375 esas, 2007/227 sayılı kararına yapılan itirazın reddine dair, ... Ağır Ceza Mahkemesinin 14/06/2007 tarihli ve 2007/377 değişik iş sayılı kararı aleyhine ... Kanun Yararına Bozma istemini içeren dava dosyası Cumhuriyet Başsavcılığının ... ihbarnamesi ile daireye verilmekle okundu.

Mezkur ihbarnamede;

31/03/2007 tarihli ve 26479 sayılı *Resmî Gazete*'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 17/1. maddesinde "Bu Kanun hükümlerine göre idari para cezasına karar vermeye Cumhuriyet savcısı, 14 üncü madde hükümlerine göre mülkiyetin kamuya geçirilmesine ise Cumhuriyet savcısının talebi üzerine, sulh ceza mahkemesi yetkilidir. Bu kararlara karşı, 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümlerine göre kanun yoluna başvurulabilir." şeklindeki düzenlemenin, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 23/1. maddesinde yer alan "Cumhuriyet savcısı, kanunda açıkça hüküm bulunan hallerde bir kabahat dolayısıyla idari yaptırım kararı vermeye yetkilidir." biçimindeki düzenlemeye paralel olarak yapılmış olduğu, Cumhuriyet savcısının idari para cezasına karar verebilmesi için açıkça bu yetkisinin ilgili kanunda gösterilmesi gerektiği, ancak anılan Kanun'un 24. maddesinde ise "Kovuşturma konusu fiilin kabahat oluşturduğunun anlaşılması halinde mahkeme tarafından idari yaptırım kararı verilir." şeklindeki düzenleme ile mahkemelerin idari para cezası verebilmeleri için ilgili kanunlarda açıkça bir yetkilendirme şartına ihtiyaç bulunmadığı cihetle, mahkemenin 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 24. maddesi uyarınca dava konusu hakkında bir karar vermesi gerektiği gözetilmeden, itirazın kabulü yerine yazılı şekilde karar verilmesinde isabet görülmemiş ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 309.maddesi uyarınca anılan kararın bozulması lüzumu kanun yararına bozmaya atfen ihbar olunmuş bulunmakla ...Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının kanun yararına bozma istemine dayanan ihbarname içeriği yerinde görüldüğünden ...Ağır Ceza Mahkemesinin 14.6.2007 gün ve 2007/377 değişik iş sayılı kararının CMK'nın 309/4-a.maddesi uyarınca bozulmasına, müteakip işlemlerin mahallinde mahkemesince yapılmasına" (7. CD. 11.03.2009, 2007/12633 E, 2009/2964 K.)

- ⁵³ 31.03.2007 tarihinde yürürlüğe giren 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 17/1. maddesine göre, Bu Kanun hükümlerine göre idari para cezasına karar vermeye Cumhuriyet savcısı, 14. madde hükümlerine göre mülkiyetin kamuya geçirilmesine ise Cumhuriyet savcısının talebi üzerine, sulh ceza mahkemesi yetkilidir. 30.12.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5827 Sayılı "Türk Parasının Kıymetini

karşılığında uygulanacak olan yaptırımlar, idarî para cezası, mülkiyetin kamuya geçirilmesi ve ilgili kanunlarda yer alan diğer idarî tedbirlerdir (Kab. K. m. 16).

Mahkeme ise, kovuşturma konusu fiilin kabahat oluşturduğunun anlaşılması halinde idarî yaptırım kararını kendisi verecektir. Bu, 24. maddenin amir hükmü olup, eylemin idari ceza gerektirdiği gerekçeyle görevsizlik kararı verilemeyecektir. Yargıtay CGK. ve Özel Daire kararları bu yöndedir.^{54,55}

Koruma Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile 1567 sayılı Kanun'un 3. maddesinde düzenlenen eylemlerin yaptırımı idari para cezasına çevrilip para cezasına karar vermeye Cumhuriyet savcılarının yetkili kılınmıştır. 2821 sayılı Sendikalar Kanunu'nun 59/9. maddesine göre "Bu madde hükmüne göre idarî para cezasına karar vermeye Cumhuriyet savcısı yetkilidir."

⁵⁴ "4926 sayılı yasanın 26. maddesinde, 13 üncü maddenin birinci ve ikinci fıkrasında yazılı fiillere gümrük komisyonlarınca bakılacağı öngörülmüş ise de, hüküm tarihinde yürürlükte bulunan 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 24. maddesinde "Kovuşturma konusu fiilin kabahat oluşturduğunun anlaşılması halinde mahkeme tarafından idari yaptırım kararı verilir" kuralı getirilmiş olup, bu yasal düzenleme karşısında idari yaptırım konusunda mahkemece bir karar verilmesi gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması, yasaya aykırı," (7. CD. 1.4.2009, 2006/10419 E., 2009/3817 K.)

⁵⁵ "Çözümü gereken uyuşmazlık, somut olayda sanığa yüklenen eylemle ilgili yaptırım uygulama hususunda ... Asliye Ceza Mahkemesi'nin mi yoksa Habur Gümrük Komisyonu'nun mu görevli olduğu hususunda toplanmaktadır.

Ceza Genel Kurulu'nun 10.05.2005 gün ve 51-47 sayılı kararında vurgulandığı üzere; Devlet sistemimiz içinde yer alan il ve ilçe idare kurulları, en büyük mülki amirlikler, belediye makamları, gümrük komisyonları, orman işletme şeflikleri (Kunter-Yenisey, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, I. Kitap, 12. Bası, 2003, s. 871 vd., Prof. Dr. Tahir Taner, *Ceza Muhakemeleri Usulü Dersleri*, 1944, s. 27 vd.) gibi makamlar, yargı mercii olmadıkları halde, yaptırım uygulama bakımından kendilerine kısmen kaza yetkisi verilmiş makamlardır. Bu bakımdan, adli yargı mercii olan genel mahkemeler ile kaza yetkisini haiz bu makamlar arasında çıkabilecek görev ve yetki uyuşmazlıklarını, merci belirleme suretiyle çözme görevi, 1684 sayılı Kanun'un 1. maddesi uyarınca Yargıtay Ceza Genel Kurulu'na aittir.

Somut olayda, ... Asliye Ceza Mahkemesi eylemin idari yaptırımı gerektirdiğini, Habur Gümrük Komisyonu ise Asliye Ceza Mahkemesi'nin görevine giren suç oluşturduğunu belirterek karşılıklı görevsizlik kararı vermiş iseler de; 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunan 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun, "Kovuşturma konusu fiilin kabahat oluşturduğunun anlaşılması halinde mahkeme tarafından idarî yaptırım kararı verileceğini" emreden 24. maddesi hükmü uyarınca atılı eylem ister adli yaptırımı gerektiren suç, isterse idarî yaptırımı gerektiren kabahat oluştursun, her iki halde de kovuşturma konusu fiili değerlendirme ve takdir yetkisi görevli asliye ceza mahkemesine ait bulunduğundan, uyuşmazlığın ...Asliye Ceza Mahkemesi görevsizlik kararının kaldırılması suretiyle giderilmesi gerekmektedir." (CGK. 12.02.2008, 2008/YYB-12 E., 2008/19 K.)

Mahkemelerce idarî yaptırım kararı verilmesi istisnai olup, ön ödemede olduğu gibi ancak suç vasfının değişmesi, yanlış nitelendirme ile dava açılmasına rağmen iddianamenin kabul edilmesi, veya sonradan yapılan değişikliklerle eylemin kabahat olması⁵⁶ gibi hallerde söz konusudur. Ayrıca Kabahatler Kanunu'ndan önce kesinleşen hükümlerin uyarlaması ancak hükmü veren mahkemece yapılabileceğinden uyarılama sonucu idari yaptırım mahkeme tarafından uygulanacaktır.⁵⁷

⁵⁶ "Etiketsiz zeytin satmak suçundan kurulan hükme yönelik incelemede;

Hükümden sonra 5 Haziran 2004 gün ve 25483 sayılı *Resmî Gazete*'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5179 sayılı Kanun'un 29/d maddesi ile değişik 4128 sayılı yasanın 5.maddesiyle eklenen 560 sayılı Kanun Hükümündeki Kararname'nin 18. maddesinin 18/A-f madde fıkralarında belirtilen ağır para cezaları idari para cezasına dönüştürüldüğü cihetle hükmün bozulmasına, uygulanabilecek idari para cezasının miktarına göre 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 20/2-d maddesinde yazılı soruşturma zamanaşımının dolmuş olması karşısında anılan maddenin 1.fıkrası ve CMUK'nun 322. maddesi uyarınca ilgili kişiye idari para cezası verilmesine yer olmadığına, 18/A-f maddesi gereğince ön ödeme önerisine uyan sanığın ödediği 240.000.000 TL'nin iadesine," (7. CD.29.9.2005 2003/14059 E., 2005/16238 K.)

⁵⁷ "Ehliyetsiz araç kullanmak suçundan ...2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 36, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 119/6, 72, 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun'un 4. maddeleri uyarınca ...hafif para cezası ile cezalandırılmasına dair, ... Sulh Ceza Mahkemesi'nin ...kararının infazı sırasında, 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren kanunların lehe hükümlerinin uygulanması talebi üzerine, 5252 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 7/1. maddesi uyarınca sanığın eyleminin idari para cezasına konu olduğu ve cezanın Cumhuriyet Savcılığınca verilmesi gerektiğinden bahisle, mahkemenin önceki kararının iptali ile dosyanın görevli ve yetkili ...Cumhuriyet Başsavcılığına göndermesi üzerine ...2005/89-147 sayılı ek kararı aleyhine ...kanun yararına bozma istemini içeren dava dosyası ...daireye verilmekle okundu.

... Tüm dosya kapsamına göre, hükmün kesinleşmesinden sonra 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5252 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 7. maddesinin ... 1. fıkrasında, "Kanunlarda, hafif hapis veya hafif para cezası olarak öngörülen yaptırımlar idari para cezasına dönüştürülmüştür.", 4. fıkrasında ise "Bu madde hükmüne göre idari para cezasına karar vermeye Cumhuriyet Savcısı yetkilidir." hükmüne yer verilmiş ise de, cezanın infazı sırasında, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 7. maddesi ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 98/1. maddesindeki "Mahkûmiyet hükmünün yorumunda veya çektirilecek cezanın hesabında duraksama olursa, cezanın kısmen veya tamamen yerine getirilip getirilemeyeceği ileri sürülür ya da sonradan yürürlüğe giren kanun, hükümlünün lehinde olursa, duraksamanın giderilmesi veya yerine getirilecek cezanın belirlenmesi için hükmü veren mahkemeden karar istenir" hükümleri ile benzer bir olay sebebiyle Yargıtay 7. Ceza Dairesi'nin 11.07.2005 gün, 2005/1828-12314 sayılı ilâmı ile de belirtildiği üzere, 18.05.2005 gün ve 25819 sayılı *Resmî Gazete*'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5349 sayılı ...Kanun'un 3. maddesi ile değişik 5252 sayılı Kanun'un 7. maddesi uyarınca sanığın eylemine uygulanabilecek müeyyidenin idari para cezasına

Kabahatler Kanunu'na Göre Soruşturma ve Yerine Getirme Zamanaşımı

Kanun'un 20. maddesinde soruşturma zamaaşımı süresi,⁵⁸ para cezası esas alınarak belirlenmiştir,⁵⁹

- Yüzbin Türk Lirası veya daha fazla idarî para cezasını gerektiren kabahatlerde beş,

- Ellibin Türk Lirası veya daha fazla idarî para cezasını gerektiren kabahatlerde dört,

dönüştürülmesi ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 24. maddesi gereğince idari yaptırımın mahkeme tarafından uygulanacak olması karşısında, kesinleşmiş hükmünden sonra hükmü veren mahkeme tarafından görevsizlik kararı verilemeyeceği gözetilmeden, yazılı şekilde karar verilmesinde isabet görülmemiş, ...kanun yararına bozma istemine dayanan ihbarname münderecatı yerinde görüldüğünden ...Sulh Ceza Mahkemesi'nin 16.06.2005 gün ve 2005/89-147 sayılı ek kararının CMK'nın 309/4-a maddesi uyarınca bozulmasına, müteakip işlemlerin mahallinde mahkemesince yapılmasına," (7. CD. 30. 04. 2007, 2006/12889 E., 2007/3090 K.)

- ⁵⁸ 5560 sayılı Kanun'la değişiklikten önceki halinde: "Soruşturma zamaaşımı süresi;
- Yüzbin Türk Lirası veya daha fazla idarî para cezasını gerektiren kabahatlerde beş,
 - Ellibin Türk Lirası veya daha fazla idarî para cezasını gerektiren kabahatlerde dört,
 - Yirmibin Türk Lirası veya daha fazla idarî para cezasını gerektiren kabahatlerde üç,
 - Yirmibin Türk Lirasına kadar idarî para cezasını gerektiren kabahatlerde iki yıldır."

- ⁵⁹ "1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun'un 30.12.2008 gün 27096 sayılı *Resmî Gazete*'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5827 sayılı Kanun'un 1. maddesi ile değişik 311. maddesi uyarınca, sanığın eylemine uygulanabilecek müeyyide idari para cezasına dönüştürülmüş ve ... uygulanabilecek idari para cezasının miktarına göre de suç tarihi olan 27.6.2004 günü itibariyle temyiz inceleme tarihinde 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 19.12.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5560 sayılı Kanun'un 33. maddesiyle değişik 20/2-c maddesinde yazılı üç yıllık soruşturma zamaaşımının dolmuş olması karşısında hükmün bozulmasına, anılan madde uyarınca ilgili kişiye idari para cezası verilmesine yer olmadığına," (7. CD. 19.2.2009, 2006/6582 E., 2009/2116 K.)

"Hükümden sonra 30.5.2005 gün ve 25771 sayılı *Resmî Gazete*'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5324 sayılı Kanun'un 5/b-3 maddesi ile, sanığın eylemine uygulanabilecek ceza idari yaptırımı dönüştürüldüğü cihetle hükmün bozulmasına, uygulanabilecek idari para cezasının miktarına göre 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 20/2-b maddesinde yazılı 4 yıllık soruşturma zamaaşımının dolmuş olması karşısında anılan maddenin 1. fıkrası ve CMUK'nın 322. maddesi uyarınca ilgili kişiye idari para cezası verilmesine yer olmadığına," (7. CD. 22.5.2006, 2004/20339 E., 2006/8713 K.)

- Ellibin Türk Lirasından az idarî para cezasını gerektiren kabahatlerde üç, yıldır.

- Nispî idarî para cezasını gerektiren kabahatlerde zamanaşımı süresi sekiz yıldır.

Böylece idari para cezası yanında mülkiyetin kamuya geçirilmesinin veya diğer bir tedbirin öngörülmüş olması sonucu değiştirmeyecektir. TCK'da olduğu gibi zamanaşımı süresinin durması veya kesilmesine yer verilmemiştir.

Ancak 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun⁶⁰ 102. maddesinde "*Kurumca Verilecek İdarî Para Cezaları*" asgari ücrete endekli ve bu anlamda nispi para cezası olduğu halde "*idarî para cezaları on yıllık zamanaşımı süresine tabidir*" hükmüyle bu konuda özel bir düzenleme getirilmiştir.⁶¹ Anılan maddenin son fıkrasında "*İdarî para cezaları hakkında, bu Kanun ve 16/5/2006 tarihli ve 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu'nda hüküm bulunmayan hallerde 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümleri uygulanır*" ifadesi de mevcuttur.

Yerine getirme zamanaşımının düzenlendiği 21. maddede ise para cezası esas alınarak 3 ilâ 7 yıl arasında süreler belirlenmiş, 20. maddedeki soruşturma zamanaşımından farklı olarak mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin zamanaşımı süresi on yıl olarak belirlenmiştir.

⁶⁰ 16.06.2006 tarih ve 26200 sayılı Resmî Gazete.

⁶¹ Yalçın, İsmail, s. 126